

Nevelési képes szaklap a serdülő ifjuság számára

Megjelenik minden vasárnap egy iven.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos

M. KALOCSA RÓZA.

Szerkesztői szállás : Szénatér, József utcaza 1 sz.
(hova a kéziratok és előfizetési pénzek küldendők.)

Előfizetési feltételek :

Egész évre	6 frt — kr.
Félévre	3 " — "
Negyedévre	1 " 50 "

A rózsá.

Gyönyörűn virított
Egy szép piros rózsá az ablakok között,
Illatjával a nagy szobát betöltötte,
Szép színbe öltözött.
Az első napsugár
Mindjárt reá lövellt s fejleszté bimbóját,
És a vidám gazdát rózsája látásán
Öröm hatotta át.

Megöntözte mindig,
Gyökere körül a földet megpuhítá
Gondját viselé a szép rózsának sokszor
Vigan pillantván rá,
És a mig ez tartott.
A rózsá virított holnapokon által,
Alig hullt virága, a sok bimbó feslett
S megtelt új virággal.

De im a jó gazdát
Ügyei elvonják, teendői vannak
És mostan nem ér rá táplálékot adni
Kedves rózsájának!
Kiszáradt a rózsá —
Haszontalan fü nőtt magasra mellette,
Kiszáradt . . . Kiveszett, és reá a gazda
Könnyes szemmel néze.

* * *

Tápláljad oh ifju!
Tápláljad lelkedet jövődő éltedre;
Mert ha nem táplálod, buján nő majd a gaz
Ifju szivedbe.

IFJ. TÓTH KÁLMÁN.

Az éjféli réme.

— Történeti beszélyke. —

(Vége.)

— Ki . . . ki vagy ott te fehér alak . . . én-én . . . nem akarok meghalni, nem . . . nem! . . . — s elfödni igyekezett arczát; a fehér alak egy lépéssel közeledett. A betegnek egy eszme villant át agyában . . . felragadta ágya előtti kis asztalkájáról revolverét . . . lött . . . az alak ide oda látszott hajlongani, valószínűleg, hogy a golyót kikerülje. A lövés után ismét egy lépéssel közeledett. A beteg lázas gyorsasággal süté el ismét fegyverét . . . az alak mint előbb idébb-odébb hajlott, aztán előnyult a lepel alul egy száraz fenyegető ujj . . . az alak sértetlen maradt . . . Ismét egy lépéssel előbb . . . A beteget esze kezdte elhagyni, majd erős de reszketeg hangon kiáltott: Távozz! . . . erős várunk nekünk az Isten. Három lövés dördült egymás után . . . semmi hatás, az alak ép oly sértetlen volt mint előbb.

— Lélek . . . halál . . . ne . . . ne még . . . anyám nőv . . . hah! . . . a beteg keze a revolverrel együtt aláesett, egy tompa zübürgéssel. A fehér alak az ágyhoz hatolt, levonta a takarót a beteg arczáról, leült az ágy szélire s végig simítá a viaszszárga homlokot . . . Egy suhanás . . . egy csattanás és eltűnt a jelenés . . . Viradat volt; a regpir vérvörösen süttött a kis szoba ablakára.

Már délfele volt az idő, Fricz szíves házi gazdája elunta várni a kedélyes huszártisztet. Feltűnt előttök, hogy a tegnap délutáni együtt eszevegést is elmulasztotta, azonképpen az estelit s ma a reggelt, azt pedig, hogy itthon van, tudták a kapustól. Az inasát egy zugban találták, ki most is ott várta ura hazajövetelét hűségesen, s azt állítá, hogy nincs honn. Zörgettek, szólottak hozzá, de belülről semmi felelet. Aludni pedig oly soká sohasem szokott, de bármily mélyen aludnék is, lehetlen, hogy a nagy dörömbözésre fel ne kelne; — gondolá a házi ur. Először is a vén inas kért alásson engedelmet azért, hogy észre nem vette hazajövetelét a vén embernek hamar bezáródik már a szeme; esküszik, hogy tudja a subordinációt s többet el nem fog alunni! — Semmi hang! . . . A fiatal házi nő most kapott kanáriját szerette volna megmutatni, a házi ur pedig figurázni kezdte a sokáig alvó tiszt urat. Mind hiába! — Az lehetlen, hogy Fricz ur megakarná őket tréfálni. De hátha csak álmodta a kapus a tiszt ur hazajövetelét . . . az lehetlen . . . az ajtóban volt a kulcs belülről.

— Különös . . . különös — mormogá a szíves házi ur járkálva.

— Ne haragudjék kapitány ur, nem nyughattam a feleségemtől . . . minden áron megakarta önnek mutatni kanáriját . . . enge-

delmet kérek, hogy dörömböztem . . . de mikor annyian keresték önt . . . ne genirozza magát . . . el ment a feleségem . . . Herkulesre nincs itt, bátran kinyithatja az ajtót . . . Belől siri csönd. — Ez már kihozta sodrából . . . annyira dörömbözött, hogy bele veresedett a keze, nem bánta akár illik, akár sem. De az ajtó csak nem nyillott.

Kardesörgések hallatszottak most, néhány barátja jött Fricznek, de sem kérésre, sem fenyegetésre az ajtó csak nem nyillott.

— Megálljatok fiuk, meglesem én őt kívülről az ablakon . . . bizonyosan belülről tolja az ajtót; nagy kópé ő! — monda egyik.

Pár percz mulva hallották a mint költögeti Friczet, aztán mielőtt valamit gondolhattak volna, fel lett szakítva az ajtó, s az imént ment bajtársuk rohant hajadon fővel le a grádiuson folytonosan kiáltozva: „iszonyu! . . . iszonyu!”

A férfiak beléptek a szobába. Az ágyon találták a félig levetkezett huszár főhadnagyot, nyílt szemekkel, egyik keze arczán volt, elfödve egy nagy sebet, mit hihetőleg maga karmolt, míg a másik kezében ott hevert a kilőtt revolver, az ágynemű szétdulva, a sarkantyú tövig letörve . . . Fricz maga a párnák közé temetkezve. Hanem mivé lett a fiatal arc?! egy összemarczangolt eléktelenített hullává, úgy, hogy a nézők meghökkenetek s majd kétségbe vonták a hullának Friczezi azonosságát. Fájdalom — ő volt . . .

E hír villámgyorsan terjedt mindenüvé; először csak a kaszárnyában összegyűlt legénység kezdett sugdosni, a mi aztán terjedt, tovább adatott, szájról szájra ment, s így jutott az be a hivatal szobákba is, be a profoszhoz is, ki ijedtében háromszor esapta össze feje fölött a tenyerét s 6-szor kiáltá el a „Jezus-Máriát”, pedig bátor ember volt ám. — Rudi felhasználta ez alkalmas időt a szökésre, félrébb lökte az őrt, s egy merész szökéssel künn tette magát a börtön ajtón, egy pár lövést tettek ugyan utánna, de nem talált, s mielőtt többen jöhettek volna üldözésére a szökevénynek, se hire se hamva nem volt, hasztalan volt minden kutatás. — Másnap hajtották volna rajta végre az ítéletet — főbe lövésre ítélte a hadi törvényszék.

Cammors volt az első — ki mihelyt szabadságát visszanyerte — lélekszakadtan futott Fricz barátja szállására, nem akarván hitelt adni azon szomorú hirnek . . . Hogy is lehetne az . . . hiszen tegnap még együtt pajtáskodtak, s kis kezét még tegnap este barátságosan szorongatta. — A magas barna huszártiszt ott állt fiatal barátja ágyánál, nem tudott könnyezni de öklével oly iszonyuan vágott az asztalra, hogy meghasadt. Hisz ő úgy szerette a derék bajtársat, egyedül ez ifju volt az, a ki nem nevelte őt ki, s nem

nevezte hóbotosnak. Sötéten nézett szét a szobában s aztán hirtelen felkapott valamit a földről s boszútól lángolva kiáltá: „övé! . . .

Bonzolás történt, az orvos véleménye oda ment ki, hogy az ablak nyitva lévén, meghült s egy sziv ere pattant meg. A kedves ifju arez életnélküli, ott most halotti sáppadság honol . . . ki tudná arról leolvasni a rémes éjt?! . . .

V.

Ez esemény után évek multak; 185*-et számláltak; a vig ezimborák vagy kiléptek már a katonai szolgálatból, vagy harezban estek el, csak a vén Cammors élt, ki esodás átalakulásokon kezdett átmenni; semmiféle szeszes italt nem ivott; a zajos társaságokat kerülte; komoly lett. Friez anyja pedig folytonosan kapta a leveleket fiától, (?) benne az ajándék pénzt minden hóban, Eleonora pedig már férjnél is volt, oh hogy várták mindig, minden napon, minden órán, minden perczen, milyen derék ember lehet azóta, mily régen látta őket, s a távollét nem hidegíti el tőlök szivét, ki gyöngéd és figyelmes irántuk, nem mulik el hónap, melyben valami kedves tárgygyal ne lepte volna meg. — Oh milyen jó fiam van nekem! oh mily jó fivérünk van nekünk! — mondják sokszor anya s testvérek. — Szegény anya, szegény nővérek! . . . Ha tudnátok, hogy Friez már rég porladozik a bécsi temetőben, s ha tudnátok, hogy a leveleket niatok barátja a vén Cammors komponálja! s ő küldi nektek havonként ama bizonyos összegeket.

Háborus idő következett s lett 185*-ben. A „Vürtemberg“ huszárezred Magentánál táborozott; már az ütközet előtt is roszejek mutatkoztak; a vezért ledobta magáról a ló, szerencsére talpra esett, aztán mikor egy szökevény után lőtt, fegyvere csötörtököt mondott. — Nagyon jól viselték magukat a heves vérü olasz fiuk, különösen egyet emlegettek, a ki Garibaldinak kedvence volt, ez Mikhael Pongréna, 30-hoz közel, csupa tűz és lelkesedés. A vén Cammors már kezdte magát unni a világon, s vágyott oda, hol fiatal barátja lakik; bevágta magát a sorok közé, de csak nem akart beleakadni egy ostoba golyó. A mint a harmadik roham kezdődik . . . egyenesen neki iramodik Michael Pongrénának . . . Ennek ugyan befütyül Michael! — nevetének az olasz fiuk . . . De mi ez? . . . Michael tétlen áll . . . kezéből a kard kiesik . . . areza elsáppad . . .

A vén Cammors megtántorodott, s meglepetésében csaknem kövé meredt, majd kebléből egy nemzeti színü cocárdát ragadott ki.

— Ismered e cocárdát? . . . tied! . . . ön magad dicsekvél egykor előttem, hogy egy magyar nőtől kaptad . . . ez árulód, te Rudi vagy, Friez gyilkosa! golyó neked barátgyilkoló! — kiáltá egész erejéből. — A hősnek tartott Michael Pongréna melléhez

kapott s megingott a nyeregben „Végem! . . . golyód talált . . . revolveréből én szedtem ki a töltéseket . . . így akartam őt meggyilkolni . . . Fricz boesáss . . . Cammors! . . .” — ezzel lebukott a lóról s holttemén végig száguldtak a harczi mének.

— No most lássunk hozzá! — kiáltott a vén vitéz, s neki ment egy maga a legerősebb szárnynak, nem tudták, hogy mit akar . . . egy maga egy ármádia ellen! . . . egy lövész nyugodtan czélba vette s lelőtte mint egy verebet.

— Jó reggelt Fricz . . . megyek . . . hozzád . . . hozzád! — ezt érkezett még kimondani, s aztán meghalt a csata zajában. — Az olaszoké lett a véres, de győzelmes esatater.

Ama fejér leples alak senki nem volt más mint Svarzenberg Rudolf . . . ki ismerte Friczet — ki bátor szíve daczára némileg nem volt ment — némi kis babonától, ehez járult láza is, s ezek oda munkáltak, hogy ijedtében szörnyet haljon. Ez volt Svarzenberg nemtelen boszuja a hű barátón, ki nem akarta neki rögtön átadni utolsó 40 darab aranyát. Könnyű volt neki a nyitott ablakon Fricz szobájába lopóznia. Fricz revolvere azért nem sérté őt meg, mert alattomban kiszedte a töltéseket.

* * *

A Fricz édes anyja már öreg lett; a nővérek mind derék hölgyekké lettek; a szegény anya minden nap kifut az utcára ha katonák jönnek . . . megkérdezi nincs-e köztök az ő fia? . . . Minden este megigazítja vánkosát, mintha akkorra várná. Vár vár a jó anya . . . s talán mikor e sorokat írom, akkor röppen el lelke az ég felé a kedves gyermekhez . . .

KISS ENDRE.

Boldogság forrása.

(Folytatás.)

Midőn Mártha néhány nap múlva a gyermek születése után azt pólyázta, egyszerre nagyot sikoltott, mely azonban nem talált viszhangra, miután egyedül volt.

A szegény anya most vette észre, hogy ezen különben is gyenge gyermek jobb lábára nyomorult, és hihetőleg nehézség nélkül járni soha sem leendő képes.

Kitörni akaró könnyeit visszafojtá, s a gyermekkel az orvoshoz siet, hogy az szomorú sejtelmeiben megerősítse. Szorult szível várta ezen este férjét haza.

— Nézd Gyula — szólt férje elé sietve — gyermekünket, kit Isten nekünk adott . . . — és a kis Rezsőt férje térdeire fekteté.

Gyula kezeibe vette a kis lábat, mely egy esont kifordulása által járásra alkalmatlan volt, megnézte, aztán szó nélkül visszaadá őt Márthának, s nagy léptekkel le s föl járt a szobában.

Midőn a gyermekek anyukat sirni látták, elkezdtek szinte sirni. Szomorú jelenet volt ez!

Hirtelen, mintegy álomból ébredve, megállott Gyula neje előtt és szólt:

— Mártha! e gyermek nem tehet róla, hogy Isten szerencsétlensége által minket megszorítja. Dolgozzunk szorgalmasan, és semmiben sem fogunk hiányt szenvedni.

— Kedves férjem — szólt Mártha könyeit letörülve — megvigasztalsz — köszönöm.

E nap óta egész átalakulás történt e kis háztartásban. Mintha Isten e szerencsétlen szenvedő gyermekkel több gyöngédséget és egymás iránti szeretetet küldött volna sziveikbe, Márthának a kis Rezső léte napsugár volt, mely életét tartósan melegíté, és világosítá. Napjai már nem voltak oly magányosak; e gyermeknek ápolás kelle, s oly édes megelégedés volt Márthának vele enyelegni; nem sokára ő is megkisérté viszonyozni.

Gyula is mostan jobban vonzódott családja körébe, az ünnepnapokat és estéket most nagyobb részt hon tölté.

Gyakran segíté nejének foglalkozásánál, mit máskor nem tett; vagy a gyermekkel időze, míg Mártha a házi teendőket végezte. Megható volt látni, midőn e durva, erős ember gyermeke irányában türelmes, és gyöngéd igyekvék lenni, nehogy a gyenge kis gyermeknek valamiként fájdalmat okozzon, ki nemsokára atyja gyöngéd szeretetét mosolylyal jutalmazá, s kis kezeckéivel atyja tömött hajába kapaszkodék. A kedves teher miatt azonban néha vita kelt; Luiza és Mari is akarták azt dajkálni, sőt a legidősb fivér is vetélkedett, ki mostan anyja iránt is sokkal figyelmesebb volt az eddiginél, látván, hogy annak teendője mennyivel szaporodott.

Midőn Rezső azon kort elérte, hol a gyermekek saját erejük-ből kísérletet tesznek a járásra, újabb fájdalmat éreztek a szülők; mert meggyőződtek, hogy támasz nélkül menni soha nem fog; kétszeres szeretettel pótolták neki gyöngeségét, s a házi nyugalom zavartalan maradt.

Igy telt el néhány év. Rezső szemlátomást nőtt, de testalkata gyöngé maradt. Kék szemei titkos vágtyól látszottak ragyogni, szép szőke fürtai nyakára hulltak, és kis fehér kezei oly keskenyek és átlátszók voltak, hogy sajnálat nélkül nem lehetett e gyermekre nézni.

Egy gyermekükért sem áldoztak annyit a szülék, mint Rezsőért; a legtáplálóbb eledetek, finom, meleg ruhák, de még

csemegék sem hiányoztak; kárpótolni akarván őt nélkülözéséért, de hasztalan — csak nem erősödött.

— Isten gyöngén alkotta őt — szolt az atya — mi nem tehetjük őt erőssé.

Annál jobban fejlődött Rezső észtehetsége, mint többnyire a testileg gyöngye gyermekeknél szokott. Alig öt éves volt s bátyját, ki már férfiú volt, és kedves, vidor nővéreit, mindig ujjabb és ujjabb kérdésekkel ostromolta, minden általa megfoghatatlan dolgokról, s végre nem nyughatott, míg olvasni meg nem taníták.

Atyja, és anyja örömmel figyeltek reája, és senkisé ismerte volna fel a régi elégedetlen, kedélytelen egyéneket.

János szép könnyű mankókat, és hengerszéket készített Rezsőnek; a nővérek pedig s különösen az ügyes Luiza igen csinosan készítették el ruháit.

Ünnepnap és szép nyári estéken atyja elvitte a szabadba; gyakran hozott neki virágot és szép kis madarat, melynek énekét igen szerette.

Mártha gyöngéd anyai szeretettel mindent megtett neki, a mivel örömet szerezhetett, és nem adta volna a legerősebb gyermekéért sem.

A kis beteg, ki közszeretet és figyelem tárgya volt a családban, látva, mily figyelemmel környezik, háladatosságtól áthatva, fő törekvése volt, szeretetével viszonzni kedveseinek figyelmét.

Isten tudta, mit tett.

(Folyt. köv.)

Kisfaludy Sándor életrajza.

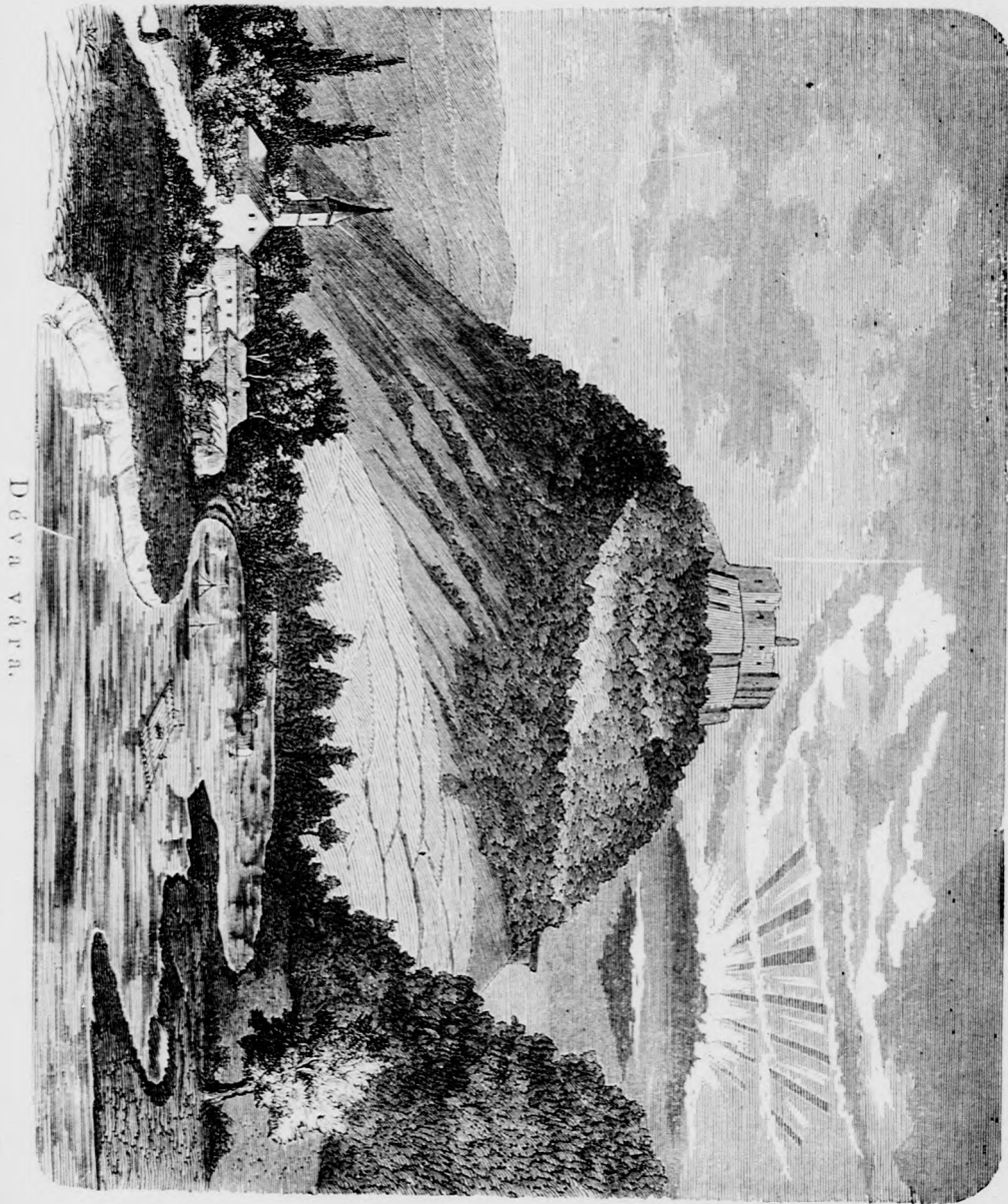
(Folytatás.)

Hogy mennyire felelt meg Kisfaludy S. eme fogadásának, hosszu — munkás élete tesz róla tanubizonyságot, melynek minden napját hűn szeretett hazájának szentelé s ha ti, kis olvasóim, — nem annyit, mint ő hanem, — csak század résznyit tesztek is a hazáért, a közjóért, — ha ily nemes fogadást tesztek s azt oly híven megtartjátok, — mint ő, — akkor a haza méltán nevez titeket édes fiainak!

Kolosváron a tisztikar igen szívesen fogadta a derék ifjút s nyolcz hó múlva (1793. január 5.) már hadnagygyá neveztetett ki. — De ugyan csak e napon szülő megyéje által a nemes testörsegreghez hivatott meg s ő ezt fogadta el.

Mint a testőr sereg tagja, Bécsbe jutott, s az olasz- és franczia nyelv tanulására adta magát. Itt alkalma lett a tudományokkal és

szépművészetekkel bővebben is megismerkedni. Járt a színházakat, képtárakat, zeneestélyeket s egyszersmind megismerkedett a nagyobb írók és művészekkel. — A mi szabad ideje ezenfelül még

maradt, azt odahaza, elvonulva, irogatással s a külföldi iordalom tanulmányozásával töltötte.

Egyszer épen pongyolában, pipaszó mellett Tassot forditgatá

magyarra, midőn belép hozzá herezeg Eszterházy Miklós, a testőrsereg főhadnagya, két angol követtel t. i. lord Spencer és Granville-el, kik ezen intézetet akarták megtekinteni. Leirhatatlan volt bámulásuk, midőn a magyar ifjút, — a helyett, hogy a világ zajába merülve, az élet örömei közt keresne élvezetett, — itt elvonulva, csendes magányban, ily nemes munkával foglalkozni látták.

Az óriási polyp.

Az 1794-ik évben nagy változás állott be Kisfaludy Sándor életében. — Az őszi napokban ugyan is szabadságot kapott, s haza ment egy kis időre. — Ekkoriban még a badaacsonyi szüretnek igen híresek voltak; egyik vigalom a másikat érte s egyiránt vigadott boldog[és boldogtalan. — Alkalma lévén, a derék ifjú is részt vett ez ideji örömeiben, s itt ismerkedett meg Szegedi Rozáliával, kit

verseiben Lizának nevez. — Bécsben azonban nagy csapás várt reá. Eszterházy herceg halála után ugyan is őt, — hatod magával elmozdítván a nemes testőr seregtől, — talán valami ok miatt a rendes katonasághoz tették át Olaszthonba. — Kisfaludy Sándor ezt úgy vette, mint degradálást, büntetést, s ez nagyon fájt neki, bántólag hatott reá! — Mielőtt a seregre ment volna, egy kis időre haza rándult Zalamegyébe, megnézni szive választottját, s búcsut venni tőle. — A valódi csapás azonban csak itt várakozott reá! — Szegedi Rozália egész hidegen fogadta őt, s ez eset a különben is megsértett ifjút egészen lesújtotta. — Azt hitte, hogy e hidegség a megérdemlett büntetés, a seregre való áttétele miatt támadott. — Elkeseredett szívében, meghasonolva önmagával és a világgal, távozott Olaszthonba. — Egyetlen vágya volt: meghalni! Háborus idők jártak, s ő a véres csatákban halált keresett mindenütt. — Ámde a jó ég nem engedte őt elveszni! Az ő élete nagyon drága volt a hazának! csillag volt ő . . . neki nem szabad volt kialudni, ragyognia kellett, hisz oly kevés volt ilyen csillagunk!

Kisfaludy Sándornak most már az ezelőtt annyira szeretett hadipálya sem tetszett többé; feltámadt benne a függetlenség érzete, a katonai szigor bántotta s erről barátai előtt még leveleiben is panaszkodott.

Most ismét új fordulat állott elő életében. Napoleon a milánói fellegrát ostrommal leverte, s többekkel együtt Kisfaludy Sándor is, mint hadifogoly, Franciaországba vitették. — Mintha a szerencse kedvezni akart volna neki, Avignonba, Vacluse regényesen szép völgyeibe vezette, melyeket Petrarka, a nagy költő, dalai által oly nagy hirre emelt. — Petrarka szelleme feltüzelt Kisfaludit; lantot ragadott; keservesen fájó, de gyönyörű dalokat írt a távollevő kedvesről, fájalmáról és reménytelenségéről; dalokat írt, melyek a hír szárnyaira vevén, őt csakhamar az ország egyik legnagyobb s legkedvesebb költőjévé tették. — Itt töltött néhány hónapot, várva a váltságdíjt, hogy szabadságát visszanyerje. Becsületszávára azonban előbb szabadon eresztették, mint váltságdíja megérkezett volna. — Hajóra ült s Genuáig a Földközitengeren utazott. Útközben a tengeri vihar érte el őket, mely a hajót annyira meghányta, hogy csaknem mindnyájan elvesztek.

Klagenfurtba érve, egy véres csatában annyira kitüntette magát, hogy a főhaditanács dícsérő parancsa mellett Wallis Olivier seregre tért át. — Ezredébe Würtembergbe 1797-ben ment, hol a következő évben már főhadnagygyá tétetett. — Itt még visszavonultabbá lön, mert az egész seregben egyetlen

magyar sem volt, kivel őszinte barátságra lépve, örömeit s fájdalmait megoszthatta volna. A költészetben keresett tehát menedéket; egészen ennek élt, s nagyobb részt itt írta azon gyönyörű dalokat, melyek „Himfy“ első kötetét képezik. — Magányos sétalovaglásokat tett naponként; a táj, merre járt, regényes, költői volt mindenütt; a közép kori s nagyszerűen szép várromok, — kivált Némethonban, — egész pompájukban heverték előtte, s ezeknek gyakori látása keltette lelkében azon szép regék alapgondolatait, melyeket megvalósítva, — később, hazatértek, romokban heverő várainkról írt. Dalait is legtöbbször ily sétalovaglások közben írta.

1799-ben a francziákkal újra kitört a háború s ő a rajnai hadesapatokkal, bátran harcolva, vett részt ennek véres ütközeteiben. Már ekkor folytonos levelezésben állott szíve választottjával, Szegedi Rozáliával s miután az akadályok, melyek tőle őt elválasztották, elenyésztek, s kedvező választ kapott; búcsút mondott a katonaságnak s az 1800-ik évben hazájába visszatért. — Itt nőül vette Szegedi Rozáliát, Szalamegye ekkori alispánjának szép lelkű leányát, kivel igen boldog házasságot élt. 1805 ig Kánban, Vas megyében lakott; ettől kezdve pedig egész halálig, Sümegen, hol tetemei is nyugosznak. Csendes nyugalomba vonulva, a gazdálkodásnak adta magát, folyton gazdagítva egyszersmind irodalmunkat örök beesü műveivel; kard helyett most már egyik kezében az eke szarva, másikban a lant. — Legelső dalait „Himfy“ álnév alatt adta ki a „Hirmondó“ című lapban. Összes költeményei legelőször 1801-ben „Kesergő szerelem“ cím alatt jelentek meg; ezt követte 1807-ben a „Boldog szerelem.“

(Vége köv.)

Visszapillantások a múltba.

1321-ben okt. 7-én XXII. János pápa egyházi átokkal fenyegette Bajor Lajost, és Osztrák Frigyest, ha a német császárság feletti véres versengéssel fel nem hagynak, minék következtében aztán Münchenben egyességre léptek, hogy közösen uralkodnak.

1518-ban okt. 8-án megjelent Luther Márton Augsburgban a pápai küldött, de Vio Tamás bírónok előtt, magát, illetőleg tanát védelmezni.

1789-ben okt. 9-én foglalta el a híres Laudon tábornagy Belgrádot a törököktől.

1806-ban okt. 10-én esett el a Saalfeldhez közeli csatában

Lajos porosz herceg. E helyet ércz emlékszobor jelöli, azon felirattal, hogy hazája védelmében esett el.

1828-ban okt. 11-én vették be az oroszok Várnát, a törökök egyik jelentékeny erődét. Az orosz ezár maga is jelen volt az ostromnál. Nagy mennyiségű élelmi szereken kívül sok lökészület, és különböző minőségű 162 darab ágyut is találtak.

1531-ben okt. 12-én Zürich közelében volt a katolikusok és reformáltak között véres ütközet, mely alkalommal Sveicz nagy reformátora Zvingli Ubrik elesett. Halála perczében mondá: mily nagy baj részökre, (érté ellenségeit) a testet megölhetik, de a szellemet — nem.

1791-ben okt. 13-án halt meg egy jeles német költőné Karschin Luiza, ki fiatal éveit mint pásztorzó tölté, és semmiféle képzettséggel nem bírt, de a költészet hajlama mutatkozott nála. Egy szabóhoz ment nőül, és ezzel Berlinbe költözött, hol már ismerték költeményeit, emélfogva több nevezetes egyén ismerkedett meg vele, mi által művelődött, tehetsége fejlett, és ösztönöztetett.

1825-ben okt. 14-én ágyában meghalva találták a népe által majdnem bálványozott Miksa bajor királyt. Ő a pozsonyi béke következtében lett királylyá 1805-ben.

1758-ban okt. 15-én Hochkirch mellett megverték az osztrákok nagy Frigyest, mely alkalommal 9000 porosz esett el a csataterén.

1797-ben okt. 17-én Campo-Formioban, egy Udine és Pasteriano között fekvő majorságban kötött meg a béke a francziák és osztrákok közt. A békepontokat az akkori consul, Buona-parté írta elő.

Déva vára.

— Képpel. —

Déva várának romjai egyik legregényesebb vidékét mutatja Erdélyországnak, mely fölötté gazdag régi fellegrákok omladékai-val. E várhoz kanyargó ut vezet fel a hegyen, — a magasból azonban a szép képek kedvelőit kedvesen lepi meg a látvány. A romok falaikon s régiségükön kívül egyéb becses maradványt nem rejtenek; pusztán állnak ott közel a fellegrákokhoz, sok vihar vonult el fölöttük s fog még elvonulni, míg kő kövön marad. Alatta élénk pezsgés foly; a kis város lakói szorgalmas emberek.

Déva Hunyadmegyében fekszik, s rézbányájáról nevezetes.

Az óriási polyp.

— Képpel. —

„A természet nem tűr ugrásokat“, mondja egy nagy természet-tudós, minden egymásból folyik, fokozatosan egész láncolatot képezve. A legmagasabbtól a legutólsóig számtalan lépcsőzet alakul, a legtökélyesebb teremtménytől a legegyszerűbbig temérdek olyan foglalja el a közt, mi még felfedezve sínes, mélyen rejtve van még a tudomány éles szeme előtt is. A teremtő minden egyes állatot, apró növényt minden kellékkal ellátott, mi életéhez, tenyészéséhez szükséges; a szervezet minden testben tökéletes, teljes.

Hogy megértsék olvasóim, mit jelent az, hogy „az egész nagy természet egy láncolat“, melyben egyik láncszem a másikból következik; bár ezen szemeknek nagyobb része még ismeretlen előttünk, létezését azonban a természet következetességénél fogva bizton állíthatjuk, példával magyarázom. Így szolgál összekötő láncszemül a növény s állatország között a polyp számtalan osztályával. Az állatország lépcsőzetének egy foka madár s négylábu állat közt a repülő evet, s a majom testalkatára nézve az embert hozza összeköttetésbe az állatokkal.

A habarczok vagy polypok a legegyszerűbb szervezetű állatok. Édes vizekben de leginkább tengerben élnek s a tenger fenekén, sziklákhöz tapadva szétágaznak s úgy néznek ki, mintha növények volnának. Ha egyik ágát levágjuk, abból ismét egy új állat támad, minden tagja megnő; ismét kettévágva, újra állat marad, új helyet keres magának s szétágaz mint ama bokor, melynek ága volt.

Ezen habarczok némelyike puha s ha felvágatva kifordítatik, mint a keztyű, az sem árt neki, gyomra a befordított rész lesz s bőre ami előbb gyomor volt.

Mások ismét kemény hüvelyben élnek, ilyenek a korállók, melyek keménységüknél fogva majd ásványnak, ágas bogas alakjuknál növénynek tekinthetők, pedig tulajdonkép az állatországnak legegyszerűbb szervezetű fajtát, majdnem a legutólsót képviselik. Az óriási polyp sem különbözik sem szervezetére, sem alakjára a többtől, csak hogy rendkívül nagy s az Oczeánon utazók gyakran nem tudják, valami ördögi megjelenés akad-e utukba, melynek nem árt a fegyver, sőt szaporítja őket.

Honka szünórái.

Olyan szépen magyarázott ma a mi természetrajzi tanárunk, hogy nem állhattam meg, hogy szünóráimban azon ne gondolkoz-

zam, sőt azon reményben, hogy kis olvasóim ép oly figyelemmel veszik, még le is írom.

Arról volt szó, hogy a kutyát hosszas szoktatás által mennyire meglehet tanítani.

Egy embernek volt egy kis Joli nevű kutyája, melyet ő igen kedvezve nevelgetett föl, és mulatságból naponkiut tanította. Botot vinni, szolgálni, az már semmi se volt neki, hanem megtanította olvasni és számolni, mint egy tanulót. T. i. az ember vastag papírra betüket és számokat rajzolt. Ezt odatette a kutya elébe és kikerestette vele azokat, melyeket ő gondolt. Ugyanis rászoktatta a kutyát arra, hogy vegye a szájába azt a papír darabot, melyre ő az ujjával mutatott. Később csak távolról mutatott rá, utoljára csak erősen arra nézett. Az okos Joli nem sokára megtanult mindent és urának már tekintetét is értette.

Ha jól tette meg ura akaratát, akkor a Joli darabka pecsenyét vagy jó tésztát nyert jutalmul, később enni sem kapott addig, míg valami mesterségét nem csinálta.

Mikor a kutya már két kártyát megismert, akkor gazdája hármat, majd négyet és aztán többet csinált neki, végre az egész á b ez-ét és a számokat is tizig. Összevissza hányta azután a kártyákat, és tekintete után a kutya — bár sem egy betüt, sem egy számot nem ismert — számokat összeállított, valamint a betűkből egyes szókat összerakott.

Most elvitte Jolit a gazdája mutogatni, sokan hallották már hírét az olvasni és számolni tudó kutyának, és sok nézője és bámulója lett.

— Lássák önök ezen okos kutyát, dicséré gazdája, ez tud olvasni és számolni, tessék neki valami szót mondani és az itt levő betűkből azonnal kirakja.

Egy kis fiúcska felszólalt, hogy rakja ki hát, hogy „k u t y a“ és im alig, hogy gazdája a *k* betűre veté szemét, az ügyes kutya már szájába vevé a kártyát, utánna a többi betüket, és csakhamar készen volt a kívánt szó.

Egy leányka szólalt fel azután, ki igen ügyes számoló volt, hogy mutassa meg a Joli, mennyi lesz kétszer négy, ha hatot hozzá olvas, és tizenkettőt levon belőle. A nélkül, hogy a kis leány észre vette volna, a gazda egy tekintetet vetett a kettős számra. Joli odaugrott és a számfeladó kis leány lába elé vivé azt. De kár, mondá a leányka fejesóválva, hogy a Joli nem tud beszélni, különben minő ügyes kereskedő vált volna belőle.

Mindenkinek tetszett az ügyes kutya és a sok nézőtől tele lett a gazda erszénye. Így jutalmazá meg a hű kis kutya gazdája gondosságát és fáradságát. És, rekeszté be tanárunk elbeszélését, tud-

játok ti is, hogy mit tanulhattok el ettől a kutyától? Számolni és olvasni? Nem, mert azt a kis kutya maga sem tudta, és ti már tudtok. Hanem azt, hogy kedves atyátok akaratát szemeiből is olvassátok már ki. És kedves anyátokét? Annak meg már éppen kívánságát előzzétek meg.

Különfélék.

* Gróf Andrássy Gyula miniszterelnök arcképét egy florenczi képes lap hozta, életrajza kíséretében.

* Tompa Mihály siremléke szürke gránitból készül, és valószínűleg Hanván fog fölállíttatni. — A fölíratot, hír szerint, Arany János készíti. — A siremlékre csak Gömörmegyében 1050 frt gyült össze.

* Radnóthy Sámuel, a nemzeti színház intendánsa, rövid betegség után szombaton, folyó hó 9-én elhunyt. — E hó 11-én délután 4 órakor temettetett el. A temetkezési szertartásokat Török Pál superintendens végezte. A koporsó fölött, mely után mély gyászban öltözve, a nemzeti színház tagjai és a képezdei növendékek haladtak, Feleki Miklós tartott beszédet.

* Liszt Ferencz ez év vége felé Párisba megy, s ott pár hetet tölt; onnan Weimarba utazik, hol jövő júniusig marad. — Júniusban Magyarországra jő, s néhány hetet időz Szegszárdon. Ez alkalommal — mint halljuk, — több világhírű művész fogja ott a nagy zenészt meglátogatni.

* Beszterczén négy hamis bankó terjesztőt fogtak el. Elfogatásokkor is nagy halom hamisbankót találtak náluk.

* Décsen a Cseréi-család levéltárában Kazinczy Ferencz több eddig ismeretlen levelére akadtak. A levelek Cseréi Miklóshoz intézvék, ki a magyar nyelv-művelőtársulat titkárja volt; s az akkori bécsi congressus külszinezetéről, irodalmi viszonyok és politikáról szólnak és a nyelv-művelődés történetére némi világot derítenek.

* Xantus János érdekes gyűjtéseket eszközölt muzeumunk számára, s már utnak is indította, — Chinából több levelet is intézett a muzeumi őrhöz. Első levele Ningpoban kelt, hol egy hét emeletes pagoda létezik, — mint írja — mely Krisztus előtt 400 évvel épült volna, és még ma is teljesen jó karban van.

* A nemzeti színház ideiglenes igazgatója gr. Ráday Gedeon lett.

Talány.

Egész napokon át léptedet követem
S leghűbbnek a derült nap lát engem.
Majd röpkedve szállok utánnad a mezőn,
Alakom előtted olykor rémessé nő.
Menekülni nem tudsz, hogyha futsz előlem,
Gyorsítom legottan én is léptemet.
Fenyegetésidre keveset adok;
Ha valaki tiszta nappal nélkülem látna,
A világ nagy csodájának kikiáltana.

Megfejtési határidő nov. 24.

Sakktalány. — *Lóugrás szerint megfejtendő.* — Megfejtési határidő nov. 24.

Bér-	gyek,	ke-	Meg-	ga-	ot-	nyes,	tól.
he-	ha-	zán.	ró-	nyilt	na :	i-	tan
tá-	ezen,	völ-	Fel-	vagy	gye-	ezy-	vol-
tó	lén,	na-	Mik	ezek,	hön,	áll-	E-
völ-	jak:	do-	itt,	jak,	ha-	pa	son-
Mint-	kép	ka-	Bér-	bog	lem,	na	zám!
rol-	gyön,	e-	bün,	szép	a	Bo-	lám
tün	ha	nek	és	lem.	vös-	Keb-	ró-

A 37. számban közlött számtalány értelme :

„Borsszem Jankó.“

A sakktalány megfejtése :

Báresak én madár lehetnék,
 Hegyen, völgyön átrepülnék,
 Tengereken által szállva
 Visszamennék a hazámba.
 Oh mert igaz, szép a világ,
 Bár láthatnám minden zugát ;
 De még sem lennék hazámtól
 Örömet sokáig távol.

Megfejtették: Földváry Erzsike, Hagara Mária, Reich Albert, Fleischer Ignác, Nagy Armin, Brück Száli, Pronay Jani.

A kis posta.

Majthényi Flórának. Őszinte köszönet a küldeményért. A kíváncsat elküldtük. A kérdésre nem válaszolhatunk, mert nem tudjuk.

P. E. A kis mesét kaptuk, jönni fog.

Kiss Endrénék. A küldeményt köszönjük.

Vörös Kálmánnak, a sakktalány csak úgy használható, ha csak nyolcz kocskán van.

F.... E.... nek. Ugyanezen hibája volt az ön által beküldött sakktalánynak is, melyet különben rögtön közöltünk volna. Legyen szives másikat küldeni.

X. Y. nak. A munkákat nem használhatjuk, mert egyéni vonatkozással nem szabad lenni semminek. Másik kíváncsatát szivesen teljesítjük, jöjjön el érte.

Pest, 1869. Nyomatott az „Athenaeum“ könyvnyomdájában.